

OIM | Verander Nederland

- Dit document schetst een aantal hoofdlijnen voor Rijksbeleid, zoals geformuleerd door diverse werkgroepen tijdens de OIM-werkconferentie op 20 oktober 2016 in Amersfoort.
- Deze hoofdlijnen zijn gerubriceerd en worden de komende maanden verder uitgewerkt, aangevuld en verdiept in diverse transitiegroepen.
- Op 20 oktober 2016 hebben ca. 120 deelnemers persoonlijke commitments afgegeven voor hun bijdrage aan dit proces.
- Het proces mondt uit in de aanbidding door de OIM-voorzitters van een 'transitiepakket' voor het komende kabinet.

1 CIRCULAIRE ECONOMIE (4 groepen)

Wetgeving en kaderstelling

- Netwerksamenleving benutten: beleid nodigt initiatieven uit; participatie → small business innovations uitlokken.
- Wetgeving (1) hergebruik van afval mogelijk maken waar wetgeving dit belemmert (2). Grondstoffenakkoord + grondstoffenpaspoort ter verhoging van transparantie.
- Circulaire materialen-index gefaseerd invoeren.
- Inclusief voor iedereen (randvoorwaarde voor een stabiele maatschappij).
- Octrooien vrij toegankelijk maken voor iedereen.

Regie, Programmering en Samenwerking

- Design voor recycling stimuleren (alleen recyclebare of te repareren producten toestaan).
- Ruimte geven aan burgerinitiatieven; start-ups & grote bedrijven samen laten werken: innovatie-agenda; eigenaarschap veranderen → 'commons' model mogelijk maken.
- Inzicht geven in productieproces & belang van CE denken: STORY TELLING.
- Regionale 'spinners' ontplooiën om de transitie een duw te geven.

Belasting / financieel instrumentarium

- (1) Belasting op grondstoffen omhoog, op arbeid omlaag (2); hoge belasting op verbranding (= vernietiging van grondstoffen); (3) financiële productverantwoordelijkheid.
- Circulair collectief investeringsmodel.
- Invoeren van een Persoonlijk Duurzaamheids Budget om bewustwording + cultuuromslag te realiseren; en ten behoeve van *community building*.
- Samenleving klaarstomen voor nieuwe verdienmodellen → impliceert co-financiering (samenwerking+ lange termijn).
- Belasting op (fossiele) brandstoffen, minder belasting op arbeid.

Inkoop door overheid

- Goed voorbeeld doet goed volgen: € 73 miljard circulair te besteden door de overhead; alliantievorming bij inkoop.
- Rijk zal circulair inkopen.
- Exponentieel inkopen, inkoopkracht benutten.

Onderwijs/bewustwording

- (1) CE als verplicht vak in het curriculum; (2) gedragsbeïnvloeding; (3) educatie, urgentie.
- Stimuleren van '1000 bloemen bloeien' → kennis en onderwijs: specifiek empirisch onderzoek volgens een kader → stip op de horizon.

Onderbouwing

- Circulaire economie: niets te verliezen.

2. ENERGIE (4 groepen)

Wetgeving en kaderstelling

- Er komt een klimaatwet in 2018: > CO2 prijs; > regelgeving op orde > ruimte voor grootschalige energieopwekking.
- Energieopwekking: > gasleidingen niet meer vervangen > Europese integratie bevorderen.
- Energiebesparing in 2030: huishoudens 50% en industrie 25%.
- Iedere nieuwbouwwoning geen gasaansluiting in 2025.

Regie, Programmering en Samenwerking

- Regionale plannen - bottom up - naar een nationaal plan in 2019: > klimaatneutrale stad > wensenlijstje.
- Decentrale overheden (gemeenten, provincies en waterschappen) moeten binnen 2 jaar een energieplan vaststellen; anders wordt er een nationaal plan opgelegd.
- Voorbeeldrol: Rijksvastgoed + voertuigenpark en gronden energieneutraal <termijn>.
- De overheid voert een bewustzijns campagne voor de consument.

Industrie

- Industriepolitiek: > biobased; > aansluiten bij landbouwtransities (voedsel); > internationale koploper op efficiënt netbeheer; > luchtvaart en scheepvaart regelen op internationaal niveau.
- Verknopen van energie transitie met andere transitie > impuls biomassa voor biochemie.

Mobiliteit

- Geen nieuwe voer- en vaartuigen in 2025, die nog rijden/vliegen op fossiele brandstoffen.
- Mobiliteit wordt onderdeel van de energietransitie; > minder verplaatsingen; > faciliteren van overstap naar duurzame energie.

Bebouwde omgeving / Infrastructuur

- Zon- en wind max. stimuleren & NIMBY afzwakken door goede participatie aan de voorkant.
- Woningvoorraad in 2020: 75% van woningvoorraad energieneutraal.

Financiering

- Creëren transitie financieringssysteem: > fiscaal; > besloten systeem; > risico-garanties.
- Ondersteunen van burger bij de energietransitie.
- Fonds voor innovatie omtrent energie > # 1 kennis-expert in de wereld in 2030.

Governance

- Instellen van een energielicentiehouder: bewaakt de samenhang, integriteit, kosten en participatie van de energietransitie en bijbehorende plannen (productie & netwerk).
- Maatschappelijk akkoord: in 2 jaar moet maatschappelijk veld maatregelen nemen op straffe van sancties.
- Energiecontract met maatschappelijke organisaties en lagere overheden.

Onderbouwing

- Metadoel: CO2 neutraal NL tegen zo laag mogelijke kosten (maar het mag wel wat kosten....).
- Vanuit de 4 energiepijlers (lage temp, hoge temp, mobiliteit en elektriciteit), huidig beleid en dromen naar beleid (zie ook twee flaps "verankering" met 15 punten).
- Doelen 2030: > Kracht&Licht: 35% hernieuwbaar; > Laagwarmte 50% minder fossiel; > hoogwarmte 33% minder fossiel; Verkeer & Vervoer 30% minder fossiel.

3. DUURZAAM LANDELIJK GEBIED (2 groepen)

Wet- en regelgeving en kaders

- **Innovatie stimuleren door strikt natuur- en milieubeleid op basis van doelen**
 - Milieubeleid moet veel strikter. Invoeren landbouwvergunning.
 - Sturen op natuurinclusiviteit. Boer moet ondernemen met de natuur. Strakke handhaving.
 - Een maximum stellen aan de milieugebruiksruimte voor de sector als geheel. Meer planten, minder vlees.
 - Sturen op het bijdragen aan doelen. Stimuleren en faciliteren.
- **Komen tot een landbouw- en voedselakkoord (vergelijkbaar met energieakkoord)**
 - Landbouwakkoord geeft heldere toekomstvisie. Hele keten betrekken. Duidelijkheid voor de sector, burger, markt, consument, nationale overheid, EU.
- Het kabinet kiest voor de RENAISSANCE van het platteland.

Regie, Programmering en samenwerking

- **Leefbaar en levendig platteland creëren.**
 - Vormgeven relatie verstedelijking/platteland.
 - Platteland moet leefbaar blijven of worden zonder leegloop door terugtrekkende overheid.
 - Krimp als opgave accepteren en daarop handelen.
 - Overheidsfinanciering van sloop etc.
 - Geen grote nieuwbouwwoninglocaties.
 - Geen scheiding tussen werk en wonen.
 - Levendig landelijk gebied met kleine bloeiende kernen.
 - Boeren, bedrijven en bewoners van het platteland werken samen aan leefbaar en duurzaam groen landelijk gebied.
 - Duurzame mobiliteit en innovatieve woonconcepten op het platteland.
- Het kabinet wil een duurzaam platteland dat bijdraagt aan het oplossen van maatschappelijke vraagstukken (voedselzekerheid, klimaat, etc); en faciliteert plattelandsakkoorden volgende de systematiek van de omgevingswet.
- Het platteland biedt ecosysteemdiensten voor de steden (waterberging, energie, ...).

Kennisontwikkeling

- **Kennisontwikkeling en doorwerking en export door oprichting productschappen 2.0**
 - De overheid moet de uitgaven voor kennisontwikkeling en de doorwerking van de kennis verdubbelen.
 - Voedselonderwijs en natuuronderwijs taak voor OCW.
 - Export van kennis en innovatie op landbouwgebied, niet van bulkproductie. Sturen op kwaliteit: 'Made in NL'. Bijvoorbeeld door stimuleren van export van innovatieve stalconcepten.
- Platteland als *living lab* voor innovatie.

Governance

- **Staatssecretaris voor voedselketen met als doel dat er een integrale aanpak komt (invoeren 'troeptax').**
 - Integrale aanpak in de voedselketen.
 - Ruimtelijk aanwijzen van een paar high tech landbouwgebieden.
 - Onder de nieuwe Omgevingswet per gebied de dialoog voeren over de visie op de toekomst. Hoe willen wij hier samenleven? Gebruik van Atlas natuurlijk kapitaal etc.
 - Rijksoverheid neemt verantwoordelijkheid voor 10 grote nationale parken.

Visie

- Het kabinet kiest voor een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving. Het platteland is onontbeerlijk: ruimte en longen van de stad.

4. STERKE STEDELIJKE REGIOS (3 groepen)

Wetgeving , kaderstelling en programmering

- Geef krachtige impuls aan binnenstedelijke bereikbaarheid en openbare ruimte door (1) investeringsprogramma; (2) herziening wetgeving; (3) bevordering experimenten.
- Vergroting van de leefbaarheid door flexibele inrichting/functionaliiteit mogelijk te maken.
- Rijk gaat natuur- en landschapsbeleid weer serieus nemen door investeringsprogramma voor toegankelijke natuur en landschap rondom de steden.
- En komt een nationale visie op toerisme en kwaliteit van vestigingsplaatsfactoren. Middelen daarvoor worden gereserveerd om ontwikkelingen bovenregionaal te faciliteren.
- Inzetten op veilige en gezonde leefomgeving door risicovolle, en verkeer aantrekkende bedrijven langs de hoofdverkeersaders te positioneren.
- Kom tot een regionale integrale uitvoeringsagenda & aanpak voor de leefmilieukwaliteit, en dat samen met lagere overheden, bedrijven en inwoners.
- Knooppuntontwikkeling in het groen; verbeter de bereikbaarheid van het landschap om op deze manier de kwaliteit van de stedelijke leefbaarheid te vergroten.
- Stimuleren regionale economische kracht (verbinden met energietransitie).
- Versterken van de buurt; *place making*; samen buurt vormgeven; buurthuizen nieuwe functie geven.
- Nieuwe economische pijlers vanuit metropoolgedachte; waarde toevoegen; niet alleen handelen voor doorvoeren.
- Gezonde mobiliteit; nabijheid van functies; lopen/fietsen; duurzaam verplaatsing.

Kennisontwikkeling

- Stedelijke breinen; internationale verbinding t.b.v. innovatie op thema leefbaarheid (lenen van het buitenland).

Governance

- Per stedelijk gebied: Stadsprovincie zonder provincie, zonder gemeente.
- Slechts een bestuurslaag per regio [nog uitzoeken: afstemming watersysteem].
- Wel participatie, maar geen referendum over bestuurlijke structuren.
- Input met&door burgers (zonder bestuurlijke herindeling) samenwerken vanuit de metropoolgedachte.

Onderbouwing / visie

- Visie (1)
 - Eigenheid steden stimuleren → kracht van de stad;
 - Flexibele functionaliteit (self supporting in de stad; verbinden met transformatie vastgoed);
 - Stad met RO-pool wordt stadprovincie en gaat over: > RO; > verkeer en vervoer; > veiligheid;
- Visie (2): Leefbaarheid in de stad: Verbinden | *Iedereen recht op 'n ommetje vanaf de voordeur*;

5. TRANSFORMATIE VASTGOED (1 groep)

Visie, kaders en programmering

- In 2021 is het vastgoed in Nederland zodanig multifunctioneel ontworpen of ingericht dat het kan worden gebruikt overeenkomstig lokale behoeften.
- Nieuwe ruimtelijke kwaliteiten toevoegen en bestaande kwaliteiten gebruiken.
- Overall in NL goede digitale verbindingen, zodat je overall kunt wonen en werken.

Governance

- Instituut voor disruptie (met visie op veranderen).
- Instelling van een gebiedsregisseur.